SD 011A: Drawwiet antiki tal-Milied

Ħożż sing taħt kull żball ortografiku u fuqu ikteb il-verżjoni t-tajba bl-aħmar.

Il-festa tal-Milied bdiet tkun iċċelebrata fil-Knisja, fil-25 ta' Diċembru 400 sena W.K., mill-Papa Ġulju I. Fiż-żmien il-Kavallieri San Ġwann qamu diversi kwistjonijiet bejn il-gran mastru u l-isqof. Il-Papa fl-1555, bagħat f'Malta lill-Monsinjur Pietro Dusina biex jistħarreġ f'ismu dawn is-sitwazzjonijiet. Kif kien Malta daħħal id-devozzjoni għat-twelid ta' Kristu. Wara ftit snin, fl-1559, il-Kavallieri bdew jiċċelebraw, għall-ewwel darba f'Malta, l-festa tal-Milied. Din kienet issir biss mill-Kavallieri fil-Katidral ta' San Ġwann. F'nofs-il-Lejl kienet titqaddes quddiesa bil-kbir li fiha kienu jieħdu sehem il-Kavallieri lebsin gala.

Biż-żmien bdiet tinfirex mill-patrijiet. L-aktar li jissemmew huma d-Dumnikani tal-Belt li taw bidu għan-novena tal-Milied b'quddiesa kantata kuljum. Wara ħafna żmien bdiet fil-parroċċi mmexxija mill-kleru djoċesan. Mat-tixrid tal-festa, bejn is-16 u s-17-il seklu bdew jiżdiedu drawwiet speċjali; man-novena u l-quddiesa ta' billejl, żdiedu l-purċisjonijiet bil-Bambin, bin-nies jakkompanjaw bil-fanali tal-karti.

Ma nafux preċis meta sar l-ewwel presepju f'Malta. Xi wħud jgħidu li kienu d-Dumnikani tal-Belt, fl-1617, oħrajn jgħidu s-sorijiet Benedittini tar-Rabat, fl-1826. F'dan is-seklu l-presepji u l-pasturi kienu tal-kartapesta. Fis-seklu tmintax ħadet id-drawwa tal-presepji fil-familji. Bis-saħħa ta' San Ġorġ Preca u l-organizazzjoni M.U.S.E.U.M., il-presepju jew il-grotta, konna nsibuhom kważi f'kull familja, li matul in-novena kienet tinġabar għar-rużarju ta' filgħaxija. Fi żmien l-Ingliżi, biex jagħmlu l-presepji minn barra l-kartapesta bdew jużaw il-gagazza, faħam maħruq u materjal ieħor. Bħala pasturi, mal-Bambin, Marija u San Ġużepp kien ikun hemm ħafna oħrajn li jirrappreżentaw il-ħajja Maltija speċjalment tal-irħula. Fost il-persunaġġi kienu jdaħlu l-għannej, in-nissieġ, il-bidwi,

taż-żaqq, tat-tambur, taż-żafżafa, is-sajjied, l-imgħaġġeb, tal-forn, ir-rieqed u oħrajn mill-ħajja Maltija. F'dak iż-żmien kien hawn pasturi mgħamula mit-tafal u anke tax-xemgħa; f'dawn l-aħħar snin bdejna nsibu pasturi tal-plastik u materjal ieħor. Fil-Furjana, meta daħlet il-luċelettrika fid-djar, infirxet id-drawwa li wara t-twieqi jew wara l-ħġieġ tal-galleriji tal-injam jitqiegħed Bambin kbir artistiku mdawwal. Però dan l-aħħar postu ħadithu s-siġra tal-Milied għalkemm'l hinn u 'l hawn għadu jidher xi wieħed. Mill-bidunett daħlet id-drawwa li tinżera' l-ġulbiena u l-qamħ fuq it-tajjar miblul; san-novena x-xitla tgħola ħafna u titqiegħed bħala tiżjin mal-presepju jew mal-Bambin.

Il-purċissjoni ta' lejliet il-Milied, bil-Bambin merfuħ mit-tfal bdiet minn Triq Fra Diegu, fil-Ħamrun, fl-1921. F'dak iż-żmien it-toroq kienu mudlama; id-dawl kien jiġi minn fanal tal-ħġieġ, b'lampa żgħira tal-pitrolju, f'kantuniera. Mijiet ta' tfal kienu jieħdu sehem u magħhom jingħaqdu l-kbar. Ħafna jiġu b'fanal tal-karti, biex jaraw jimxu u jdawlu l-Bambin. Biż-żmien żdiedu fanali fuq lasta għolja jixiegħlu bl-aċitilena. Il-ġemgħa matul it-triq kienet tkanta l-għanja tal-Milied li kienet wkoll titkanta fil-knisja fl-istess żmien: "Ninni La Tibkix Iżjed". Din il-għanja kitibha l-Ġiżwita Luqi, Indrì Schembri, għall-emigranti Maltin fit-Tuneżija, fis-seklu tmintax. Il-mużew tal-Furjana kien wieħed minn tal-ewwel li beda jorganizza din il-purċissjoni. Però wieħed mid-dokumenti tal-mużew tal-Furjana jirrakkonta li l-ewwel purċissjoni bil-Bambin tal-Milied bdiet fin-1920. Din l-inizzjattiva ttieħdet għax f'ħanut taħt il-loġoġ l-antiki kien jiġi raġel li kien jgħid li n-nies li Ġesù mhuwiex l-iben ta' Alla. Is-superjur ried li ssir tpattija b'att ta' qima mill-poplu Furjaniż kontra din id-dagħwa. Għalhekk malajr ippreparaw blata tal-kartapesta u pprovdew Bambin imdaqqas sabiħ. Karmenu, magħruf b'Ta' Pawla, li kien joqgħod fi *flat* fi Triq id-Dejqa, illum Triq l-Arċisqof Caruana, ġab il-barbazzal tad-djamanti u brazzuletta tad-deheb li tlibbsu lill-Bambin. Kull sena baqa' jagħmel hekk. Fil-purċissjoni l-Bambin kien jintrafa minn erba' subien u jakkumpanjaw kien ikun hemm tfal u kbar b'fanali tal-karti b'xemgħa tixgħel ġo fihom.

(Meħuda u adattata minn "Drawwiet Antiki Maltin tal-Milied" ta' Ġ. Borg Micallef)